

KŪRYBIŠKUMO PRADAS

ŠIUOLAIKINIO ŠOKIO KONTEKSTE

2014-03-20

Esmeralda Zubrickienė

Klaipėdos miesto jaunimo centro choreografijos studijos „Inkarėlis“ šokio pedagogė ekspertė

Profesijos keliu žengiu jau tris dešimtmečius. Septyneri metai prabėgo dirbaujantis Mažeikių miesto vaikų estetinio lavinimo centre bei choreografijos mokykloje, o dvidešimt penkeri metai susieti su Klaipėdos miesto jaunimo centro choreografijos studijos „Inkarėlis“ kolektyvu, bei modernaus šokio trupe „E.Zu“.

Gerą dešimtmetį (1994-2004) Lietuvoje šiuolaikinis šokis (contemporary dans) nebuvo populiarus – trūko žinių, supratimo... Tą spragą sėkmingai užpildė, panašiai tuo metu savo veiklą pradėjęs vykdyti Vilniuje Lietuvos šokio informacijos centras. Kasmet organizuodamas tarptautinį šiuolaikinio šokio festivalį „Naujasis Baltijos šokis“, bei edukacines programas. Tose programose žinių sėmiausi ir aš pati... Kaune - šokio teatras „Aura“ sukviečia pasaulinio garso šiuolaikinio šokio atlikėjų trupes į kasmetinį rudens festivalį. Džiugu, kad ir Klaipėdoje jau tradicija tapo Tarptautinis šiuolaikinių vaizduojamųjų ir atlikėjų menų festivalis „PLArTFORMA“ su menininkų grupe „Žuvies akis“. Taip kartu su nepriklausoma Lietuva augdamas ir tvirtėdamas - šiuolaikinis šokis įgauna savo pozicijas ir suranda savo gerbėjų ratą. Manau, kad sėkmingas žmogus – visų pirma, kūrybiška asmenybė. Ar ne tokius mes norime matyti savo vaikus, savo mokinius? Šokis gali būti siejamas, integruojamas su kitų dalykų – muzikos, dainavimo, ritmikos, istorijos, skirtingų tautų kultūros, literatūros, poezijos, dailės, braižybos, matematikos, gamtos mokslų, pantomimą, teatru ir kt.- mokymu. Svarbiausias momentas ugdyme šokiu turėtų būti *kūrybinis (saviraiškos) ugdymo aspektas*, gyvuojantis improvizacijose ir šokių komponavime grupėmis ir individualiai. *Vaidybinis (išraiškos) aspektas* padeda suvokti procesus, įvaldyti techniką. Jis būtinas, kad kūryba būtų suprantama. *Sociokultūrinis aspektas* gali praturtinti ugdymo šokiu procesą žiniomis apie šokių stilius, tradicijas, jų formavimosi kontekstą ir panašiai. Norint kryptingai pateikti ir formuoti gilesnį suvokimą apie šiuolaikinio šokio raidą, neišvengiamai reiktų susipažinti ir analizuoti raiškiojo judesio vystymosi istoriją, kuri produktyviausia buvo 19 amž. pabaigoje ir 20 amž. pradžioje. Todėl rekomenduočiau Jūsų dėmesiui Susan Au knygą „Baletas ir modernusis šokis“ (2000 m.).

Kas yra kūrybiškumas? Tai mokėjimas atsisakyti stereotipinių mąstymo būdų. Šokio raiškos priemonė yra kūnas, todėl kiekvienas žmogus, nepaisant fizinio sudėjimo, formų ir skirtingų gebėjimų, gali patirti šokio meno džiaugsmą. Šokis apjungia protą ir kūną. Šokančių žmonių judesiai kyla iš to, kaip jie suvokia ir interpretuoja choreografo, šokio pedagogo idėjas arba patys improvizuoja – išreiškia subjektyvius vaizdinius ar jausmus. Koks bebūtų šokio pobūdis, jis apjungia įvairius žmogaus veiklos aspektus: fizinį, emocinį, dvasinį, pažintinį. O kartu, šokis leidžia geriau pažinti savo kūną, rūpinis sveikata, lavinti kūno lankstumą, stiprumą, pusiausvyrą, laikyseną, koordinaciją. Ypač vaikai sugeba natūraliai ir nuoširdžiai įsitraukti į šokio kūrimo ir atlikimo procesą – ir tai labai svarbu. Vaikams nebūtina iš anksto fiziškai pasirengti, kad jie galėtų išreikšti džiaugsmą linksmi šokinėdami, skambant nuotaikingai muzikai. Reikėtų tik paskatinti juos pasiūlant įvairią muziką, kuri duotų impulsą reikšti kuo įvairesnius jausmus – liūdesį, pyktį, nuostabą, linksmumą ir kitus... Atidžiai stebėjime mokinius: kaip jie „žaisdami šokį“ juda, kokios yra jų natūralios galimybės, įgūdžiai, polinkiai. Tada šį natūralų vaiko potencialą galėsime kryptingai lavinti, sieti su kitais pojūčiais – vizualiniais, klausos, lytėjimo, bei jo kūrybinėmis galiomis. Judesiu galima perteikti jutimus, formų, erdvių pojūčius. Vaikas geriau suvoks žodžius – pvz.: didelis, platus, plaukiantis, kreivas, vertikalus ir kt., pavaizduodamas juos judesiu ar šokiu. Į šokį verta pažvelgti ne vien kaip į savitikslių fizinį judėjimą. Tai kur kas daugiau... Ugdymas šokiu prasideda nuo kūno judesių suvokimo, pažinimo ir jo kūrybinės potencijos panaudojimo. Suvokimas, gebėjimas ką nors atlikti ar sukurti ateina iš patirties, kuri įgaunama tiesiogiai dalyvaujant procese, o ne stebint iš šalies, tik pačiam atrandant, o ne atkartojant. Gebėjimas kurti ugdomas pasitelkus *interpretacijos ir improvizacijos* procesus. Interpretavimas – tai savitas tam tikro kūrinio atlikimas. Improvizacija – tai spontaniška kūryba atliekant be išankstinio pasiruošimo. Karlas Orffas sakė – improvizacija yra kūrybos pradžia ir pagrindas. Tačiau vaiko gebėjimas laisvai improvizuoti visgi priklauso nuo ankstyvojo meninio ugdymo kokybės ir, žinoma, prigimties. Tad jeigu vaikui sunkiau sekasi atverti savo kūrybines galias, galbūt vertėtų pradėti nuo interpretavimo-pvz., sukurti jau žinomam – išmoktam šokiui kitokią nuotaiką, sugalvoti nedidelius pateikto šokio pakeitimus, judesių sekas sukeisti vietomis ir panašiai... Skirtingo amžiaus vaikams tinka panašios kūrybinės užduotys, tik skiriasi jų sudėtingumas. Ikimokyklinukai 4-6 metų vaikai noriai imituoja įvairius gyvūnus, paukščius, augalus, garsus ir kt.. Pradinukai turi ryškų vaizdinį mastymą ir poreikį jį perteikti. Galime tirti vaikų judrumą, lankstumą, koordinaciją – fizines kūno galimybes. Jungdami vaizduotės ir kūno lavinimo procesus, vaikams suteikiame galimybę natūraliai panorėti išmokti pašokti aukščiau, greičiau ir įdomiau, sugalvoti kaip ką nors pavaizduoti ar sukurti.

Vyresni mokiniai jau patys gali sugalvoti užduotis ir jas atlikti – ritmines judesių sekas, derinius sujungiant į kompoziciją, improvizacinius etiudus.

Kūrybiškumui ugdyti vienas iš svarbiausių būdų yra menas – kaip eksperimentinė žmogaus veikla, leidžianti tirti savo mintis bei jausmus. Tik eksperimentuodamas, klysdamas ir atrasdamas žmogus gali ką nors sukurti.

Menai įkvepia vaikus vaizdingai ir naujoviškai mąstyti bei veikti. *Vienas svarbiausių veiksmų* – šokiu ugdomas pasitikėjimas savimi, savo gebėjimais- o tai labai akivaizdu ir džiugina. Ypač aktyvūs vaikai per kūrybines užduotis sutelkia dėmesį, susikaupia. Nedrąsūs – bando užduotis ne tik atlikti, bet išdrįsta tai parodyti prieš klasės draugus ir mokytoją...

Užbaigdama noriu prisiminti garsios vokiečių choreografės Pinos Bausch mintį – dalykai, kuriuos mes patys atrandame – yra patys svarbiausi.

Mėgstu skrajojančią frazę – viskas kas nauja, tai yra senai pamiršta... Tai pastebima iš naujo atsigręžiant į stepą, praėjusių amžių istorinius bei etninius šokius, folklorą ir tautinius šokius... Ir tai puiku, kai gerai pasirašus šokio ir istorijos skryniuose, gali rasti daug tinkamo šių dienų choreografiniam kontekstui. Išmoningai nubraukus užsigulėjusias dulkes, individualios interpretacijos raiška, drąsiai ženkime kūrybiškumo link...

